

KELTAINEN KIRJASTO

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

SIIPYEN SANKARIT YÖLENTÖ

KELTAINEN KIRJASTO

Siipien sankarit
Yöleno

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Siipien sankarit
Yöleno

Suomentaneet

EINO ISMALA JA ANNI MANNERKORPI

TAMMI
HELSINKI

Ranskankielinen alkuteos *Terre des hommes* ilmestyi 1939.
Ensimmäinen suomenkielinen painos ilmestyi 1945.

Ranskankielinen alkuteos *Vol de nuit* ilmestyi 1931.
Ensimmäinen suomenkielinen painos ilmestyi 1947.

Yhteisniteenä teokset ilmestyivät ensimmäisen kerran
Keltaisessa kirjastossa 1960.

Suomenkielinen laitos © Tammi

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-6124-9

Painettu EU:ssa

SIIPHEN SANKARIT

Maa opettaa meidät tuntemaan itseämme paljon syvem-
mästi kuin mitkään kirjat. Koska se tekee meille vastarin-
taa. Kamppailussa ihminen itsensä löytää. Mutta hän tar-
vitsee työvälineen. Hän tarvitsee höylän tai auran. Maa-
mies houkuttelee työssään luonnolta vähitellen joitakin
salaisuuksia, ja hänen esiin saamansa totuus on yleispätevä.
Samalla tavoin lentokone, ilmojen purjehduksen työväline,
johtaa ihmisen kaikkiin vanhoihin ongelmiin.

Yhäti on minulla silmäini edessä kuva ensimmäisestä
lentoyöstäni Argentiinassa. Yö oli pimeä, vain tasangon
harvat valot tuikkivat allani tähtien lailla.

Jokainen valo tässä pimeyden valtameressä merkitsi inhi-
millisen tietoisuuden ihmettä. Tuossa kodissa luettiin tai
mietittiin tai uskottiin toiselle asioita. Tuolla taas yritettiin
ehkä tutkia avaruutta, väsyttiin järkeä tekemällä laskel-
mia Andromedan tähtisumusta. Jossakin muualla rakastet-
tiin. Siellä täällä loistivat nämä tasangon tulet, ja kaikki ne
vaativat virikkeensä, vaatimattomimmatkin: runoilijan, opet-
tajan, puusepän tulet. Mutta kuinka monta lukittua ikku-
naa, sammutettua valoa, nukkuvaa ihmistä näiden elävien
tähtien joukossa!

Täytyy päästä kosketukseen. Täytyy yrittää saada yhteyttä
joihinkin näistä tulista, jotka kaukana toisistaan tuikkivat
tasangolla.

1

Lentolinja

Oli vuosi 1926. Olin juuri astunut nuorena liikennelentäjänä Latécoère-yhtiön palvelukseen. Se liikennöi ennen Aéropostalea, sittemmin Air-Francea, Toulousen—Dakarin linjalla. Siellä opin ammatin. Toverieni tapaan minä vuorostani palvelin sen oppiajan, joka nuorten oli läpäistävä, ennen kuin heille uskottiin kunnia kuljettaa postia. Lentoharjoituksia, siirtoja Toulousesta Perpignaniin ja takaisin, ikäviä meteorologian oppitunteja jääkylmän hallin perällä. Me pelkäsimme Espanjan vuoristoja, joita emme vielä tuntenee, ja kunnioitimme kovasti vanhempia tovereita.

Nämä vanhemmat me tapasimme ravintolassa. He olivat tuikeita, hieman pidättyviä, ja antoivat meille neuvojan hyvin alentuvasti. Ja kun joku heistä palasi myöhästyneenä Alicantesta tai Casablancasta ja saapui luoksemme nahkatakki likomärkänä, tiedustelimme arasti matkan kulumisia, niin hänen lyhyet vastauksensa loihtivat mieleemme kokonaisen ihmemaailman täynnä ansoja, loukkuja, äkkiä eteen ilmestyviä kallioita ja pyörremyrskyjä, jotka olisivat repineet setripuutkin juurineen. Mustat lohikäärmeet varvioivat laaksojen suita, ja vuorenhuipuilla sinkoilivat salamakimput. Nämä vanhemmat vaalivat taidolla kunnioitustamme. Mutta silloin tällöin tapahtui, että joku näistä ikuisen kunnioituksen saavuttaneista ei enää palannut.

Niinpä muistan erään kerran, jolloin Bury palasi, sama mies, joka sittemmin sai surmansa Corbières-vuoristossa. Tuo vanha lentäjä oli juuri istunut keskellemme ja söi hitaasti, mitään virkkamatta, hartiat vielä rasiuksen painamina. Oli juuri sellaisen pahan päivän ilta, jolloin taivas on kuin noiduttu, linjan päästä päähän, jolloin kaikki vuoret lentäjän mielestä näyttävät vierivän liejussa kuten tykit, jotka kiinnitysketjujen katkettua muinoin vierivät edestakaisin purjealuksen kannella. Katselin Burya, nielaisin ja uskaltauduin lopulta kysymään, oliko lento ollut vaikea. Bury ei kuullut, hän vain istui otsa rypyssä lautasensa ääressä. Avonaisissa lentokoneissa kurottauduttiin pahalla säällä tuulilasin ulkopuolelle, jotta nähtäisiin paremmin, ja tuulenpuuskat suhisivat korvissa kauan jälkeensä. Lopulta Bury kohotti katseensa, näytti kuulleen kysymykseni, muistavan jotakin, ja purskahti raikuvaan nauruun. Ja tämä nauru ihmetytti minua, sillä Bury nauroi harvoin, tämä lyhyt nauru, joka kirkasti hänen väsyneitä kasvojaan. Mitään muuta selitystä hän ei antanut voittoisasta retkestään, vaan antoi päänsä painua ryhtyen jälleen vaieten pureskelemaan. Mutta tunkkaisessa ravintolassa, keskellä pikkuvirkamiehiä, jotka siellä virkistäytyivät päivän vaivoista, tämä jyrkävölkäinen toveri näytti minusta ihmeellisen ylevältä — karkean pinnan alta loisti enkeli, joka oli voittanut lohikäärmeen.

Lopulta tuli se ilta, jolloin minut vuorostani kutsuttiin johtajan puheille. Hän sanoi minulle vain:

— Te lähdette huomenna.

Jäin odottamaan, että hän antaisi minulle poistumisluvan. Mutta hetken vaiettuaan hän lisäsi:

— Tunnette kai ohjeet?

Sen ajan moottorit eivät suinkaan tarjonneet nykyaikaisen turvallisuutta. Usein ne jättivät meidät äkkiä, varoitta-

matta, keskelle rikkoutuneiden koneenosien sekamelskaa. Ja edessä olivat Espanjan lohkareiset harjanteet, jotka eivät tarjoa suojapaikkaa. — Jos täällä moottori menee rikki, sanoimme, seuraa lentokone perästä. Mutta lentokoneen voi korvata toisella. Tärkeintä oli varoa suinpäin törmäämästä vuoreen. Meitä oli myös ankaran rangaistuksen uhalla kielletty lentämästä pilvimeren yläpuolella vuoristo-seuduissa. Konevian saanut lentäjä olisi tämän vanukeroksen läpi laskeutuessaan törmännyt huippuihin näkemättä niitä.

Sen tähden sinä iltana muuan itsepintainen ääni vielä viimeisen kerran muistutti ohjeesta:

— Helppoahan on lentää kompassin mukaan Espanjassa pilvimeren yläpuolella, hyvin hienoa, mutta...

Ja kerran vielä itsepintaisemmin:

— ... mutta muistakaa, että pilvimeren alapuolella odottaa ikuisuus.

Tällä tavoin tuo rauhallinen, yhtenäinen, yksinkertainen maailma, jonka löytää noustessaan pilvien yläpuolelle, sai äkkiä minusta aivan uuden merkityksen. Sen suloisuus tuli minulle ansaksi. Näin mielessäni tuon valtavan, valkean ansan levittäytyneenä alleni. Sen alapuolella eivät vallinneet, niin kuin olisi voinut luulla, ihmisten kohu ja suurkaupunkien melu, vaan vielä syvempi hiljaisuus, vielä täydellisempi rauha. Tuo valkea massa tuli minulle todellisen ja epätodellisen rajaksi. Ja ymmärsin jo, ettei millään näytelmällä ole merkitystä, ellei sitä aseteta jonkin sivistyksen, ammatin kanssa yhteyteen. Myös vuoristolaiset tunsivat pilvimeret. Mutta he eivät olleet niissä keksineet tätä taika-verhoa.

Kun palasin johtajan luota, täytti minut lapsellinen ylpeys. Nyt ottaisin minä vastuulleni heti auringon noustua joukon matkustajia ja Afrikan lentopostin. Mutta tunsin

itseni myös erittäin nöyräksi. Tunsin, että olin valmistautunut huonosti. Espanjassa ei ollut paljon laskeutumiskoja — pelkäsin, etten moottorivian uhatessa tietäisi, mistä etsiä pakkolaskupaikkaa. Olin kumartuneena kuivien karttojen ylle löytämättä etsimiäni merkkejä ja puoleksi tuskan, puoleksi ylpeyden vallassa vietin tämän illan 'ennen taistelua' toverini Guillaumetin luona. Hän oli lentänyt näitä reittejä ennen minua. Hän tunsu temput, jotka avasivat ovet Espanjaan. Oli saatava Guillaumetilta opastusta.

Hän hymyili, kun saavuin hänen luokseen.

— Olen jo kuullut uutisen. Oletko tyytyväinen?

Hän otti kaapista portviiniä ja lasit ja palasi luokseni yhä hymyillen.

— Nyt kilistämme asian kunniaksi. Saat nähdä, että kaikki käy hyvin.

Hän loisti luottamusta, kuten lamppu loistaa valoa, tämä toveri, jolla myöhemmin oli ennätys postilennoissa yli Andien ja Etelä-Atlantin. Nyt hän istui siinä paitahihassillaan, käsivarret ristissä lampun alla, kasvoillaan mitä rauhoittavien hymy. Hän sanoi minulle muitta mutkitta:

— Myrskyt, sumu, lumi, ne ovat sinulle kiusaksi joskus. Ajattele silloin kaikkia niitä, jotka ovat saaneet niitä kestää ennen sinua, ja sano itsellesi: — Missä muut ovat onnistuneet, siinä minäkin!

Mutta minä vain availin karttojani ja pyysin häntä kuitenkin hieman kertaamaan reittiä kanssani. Ja siinä lampun alle kumartuneena, vanhemman toverini olkapäähän nojaten, löysin kouluajan rauhan.

Mikä ihmeellinen maantieteen oppitunti se olikaan minulle! Hän ei opettanut minulle Espanjaa, hän teki siitä ystävänä. Hän ei jutellut minulle hydrografiasta, väestöstä tai Guadixista, vaan kolmesta appelsiinipuusta, jotka kasvavat Guadixin lähellä erään kentän laidassa. — Varo niitä!

Merkitse ne karttaan! — Ja ne kolme puuta veivät siitä läh-
tien enemmän tilaa kuin Sierra Nevada. Hän ei puhunut
minulle Lorcasta, vaan pienestä maatalosta sen lähellä. Elä-
västä maatalosta. Sen isännästä ja emännästä. Ja tämä paris-
kunta, jossakin kaukana, tuhatviisisataa kilometriä meistä,
tuli äkkiä tavattoman tärkeäksi. Vuorensa rinteellä ja omien
tähtiensä tuikkiessa se oli majakanvartijan tapaan valmis
auttamaan ihmisiä.

Unohduksista ja käsittämättömien matkojen takaa toime-
siten esiin yksityiskohtia, joita ei yksikään maantieteilijä
tuntenut. Sillä vain Ebro, joka virtaa ohi suurten kaupun-
kien, kiinnostaa maantieteilijöitä — ei tämä kaislikoitunut
puropananen Motrilin länsipuolella, tämä kymmenien kuk-
kasten kasvattaja. — Varo sitä puroa, se pilaa kentän! Mer-
kitse sekin karttaasi! — Voi, kyllä minä Motrilin käär-
meen muistaisin! Se ei näyttänyt juuri miltään, se saattoi
hiljaisella solinallaan korkeintaan ihastuttaa joitakin sam-
makoita, mutta se raotti vain toista silmäänsä. Pakkolasku-
kentän vaiheilta pilkistäen se vaani minua kahdentuhannen
kilometrillä päästä, valmiina ensi tilaisuudessa tekemään mi-
nusta loimuavan rovion.

Odotin rauhallisesti myös niitä kolmeakymmentä taiste-
lunhaluista lammasta, jotka olivat asettuneet eräälle rin-
teelle, valmiina hyökkäämään: — Luulet, että tuo niitty on
vapaa, ja sitten: humpsis, nuo kolmekymmentä lammasta
ovat pyörien alla... — Ja minä vastasin hämmästyneellä
hymyllä kuullessani tästä kavalasta ansasta.

Ja niin tuli lampun valossa Espanjan kartasta vähitellen
satumaa. Merkitsin ristillä laskeutumispaidat ja ansat. Panin
merkit maamiestä, kolmeakymmentä lammasta ja puroa
varten. Tarkasti asetin omalle paikalleen myös paimentytön,
jonka maantieteilijät olivat unohtaneet.

Kun olin sanonut hyvää yötä Guillaumetille, sain kovan halun tehdä pienen kävelyretken tuona jääkylmänä talvi-iltana. Nostin takinkaulukseni pystyyn ja kuljin nuoren innostukseni valtaamana ihmisten parissa, jotka eivät aavistaaneet mitään. Olin ylpeä, kun sain näin kulkea tuntemattomien keskellä, oma salaisuuteni sydämessäni. He eivät tietäneet, kuka olin, nuo ihmisraukat, mutta minulle he aamunkoitteessa postisäkkien mukana uskoisivat huolensa ja suunnitelmansa. Minuun he panisivat toivonsa. Tällä tavoin kuljin heidän parissaan kuin suojelusenkeli, mutta huolenpidostani heillä ei ollut aavistustakaan.

Eivätkä he saaneet yöstä niitä sanomia, joita minä sain. Lumimyrsky, joka saattoi nousta ja joka vaikeuttaisi ensimmäistä lentoani, täytti koko ajatukseni. Tähdet sammuiivat toinen toisensa jälkeen. Kuinka nämä kävelijät olisivat voineet mitään ymmärtää! Minä yksin olin luottamuksen kohteena. Minulle tiedotettiin vihollisen asemat ennen taistelua...

Mutta nämä tunnussanat, jotka olivat minulle hyvin vakava velvoitus, otin vastaan keskellä valaistuja näyteikkunoita, joissa joululahjat loistivat. Kaikki maailman ihanuudet näyttivät olevan esillä tänä talviyönä, ja nautin kieltämyksen ylväästä huumasta. Olin vaaran uhkaama soturi. Mitä minulle merkitsivät nuo kimaltelevat kristallit, jotka olivat iltajuhlia varten, mitä nuo lampunvarjostimet, nuo kirjat! Minä leijailin jo avaruuden sumuissa, minä tunsin jo yölentojen katkeran sivumaun.

Minut herätettiin kolmelta aamulla. Vedin ylös sälekaihtimen ja totesin, että koko kaupunki oli sateenharmaa. Vakavin mielin pukeuduin.

Puolta tuntia myöhemmin istuin pienellä matkalaukullani sateesta kiiltävällä jalkakäytävällä odotellen linja-autoa, joka ottaisi minut. Moni toveri oli ennen minua

sydän ahdistuksen vallassa näin odotellut ensimmäistä liikennelentoaan. Lopulta sukelsivat kadunkulmasta esiin nuo vanhanaikaiset ajoneuvot, jonka metalliosat rämisivät hirveästi. Ja kuten toverini ennen minua, sain kunnian työntäytyä penkille vielä sikkarasilmäisen tullimiehen ja joidenkin virkailijoitten väliin. Tämä vaunu haisi tunkkaantuneelta ilmalta, tomuiselta virkavallalta, vanhalta toimistolta, johon miehen elämä hiljalleen hautautuu. Se pysähteli joka puolen kilometrin päässä ottaakseen lisäksi erään sihteerin, tullivirkailijan ja tarkastajan. Ne, jotka jo torkkuivat istuimillaan, vastasivat jonkinlaisella mörähdyksellä tulokkaan tervehdykseen, ja tämä istahti mihin saattoi ja torkahti vuorostaan. Niin tämä surullinen saattue matkasi pitkin Toulousen epätasaisia katuja, eikä liikennelentäjä aluksi lainkaan erottunut muista virkailijoista. Mutta katulyhdyt vilahtelivat ohi, lentokenttä lähestyi, ja vanha vaappuva linja-auto näytti ikään kuin harmaalta kotelolta, josta ihminen astuisi muuttuneena esiin.

Näin oli jokainen toverini jonakin tällaisena aamuna kokenut muuttuvansa loukattavasta käskyläisestä, joka vielä oli alttiina tarkastajan kiukunpurkauksille, vastuuntuntoiseksi Espanjan ja Afrikan linjan ohjaajaksi, joka kolmea tuntia myöhemmin salamoiden leimutessa kävisi kamppailuun Hospitaletin * lohikäärmeen kanssa — joka edelleen neljää tuntia myöhemmin, voiton jälkeen saisi vapaasti ja valtuutettuna päättää, kiertäisikö meren kautta vai nousisiko suoraan Alcoy-vuoriston yläpuolelle — joka taistelisi myrskyjä, vuoria ja merta vastaan.

Näin oli jokainen toverini samantapaisena aamuna istunut sulloutuneena tunteuttomien matkustajien joukkoon Toulousen harmaan talvitaivaan alla ja tuntenut vähitellen

* Kaupunki ja vuori Barcelonan maakunnassa.

nousevansa valtiaaksi, joka viittä tuntia myöhemmin jättäisi taakseen pohjolan sateen ja tuiskun, sanoisi hyvästit talvelle hiljentääkseen lopulta moottorin ja alkaakseen laskeutua täyteen kesään Alicanten hehkuvan auringon alle.

Tämä vanha linja-auto on hävinnyt, mutta sen synkkyys ja epämukavuus ovat jääneet elävinä mieleen. Se symboloi mainiosti välttämätöntä valmistautumista ammattimme ankariin iloihin. Kaikki siinä saa vavahduttavan karun leiman. Muistan, kuinka kolmea vuotta myöhemmin samassa autossa vain muutaman sanan vaihtuessa sain kuulla Lécrivainin kuolemasta. Hän oli muuan niistä sadoista linjatovereistani, jotka jonakin sumuisena päivänä tai yönä ovat siirtyneet rajan tuolle puolen.

Kello oli kolme aamulla. Vallitsi sama hiljaisuus, kun johtaja, jota tuskin erotti pimeässä, korotti ääntään ja virkkoi tarkastajalle:

— Lécrivain ei laskeutunut yöllä Casablancaan.

— Vai niin! vastasi tarkastaja.

Ja unestaan herätettynä hän yritti päästä täysin valveille osoittaakseen innostustaan ja lisäksi:

— Jaha, vai niin! Eikö hän päässyt perille? Palasi kai sitten takaisin?

Auton perältä kuului vastauksena lyhyesti:

— Ei!

Odotimme jatkoa, mutta sitä ei tullut. Ja sekuntien kuluessa kävi yhä ilmeisemmäksi, että mikään selitys ei seuraisi enää tätä vastausta, että tämä 'ei' oli lopullinen, että Lécrivain ei ainoastaan ollut jäänyt saapumatta Casablancaan: hän ei enää koskaan laskeutuisi mihinkään muuallekaan.

Siten minä tuona ensimmäisen liikennelentoni aamuna alistuin ammattimme pyhiin menoihin ja tunsin itseluottamukseni kaikkoavan, kun katselin autonikkunoista kiiltävää asfalttia, johon katulyhtyjien valot kuvastuivat. Ankara

vihuri pyyhkäisi tuon tuostakin vesilätäköiden pintaa. Ja minä ajattelin: — Minun ensimmäinen lentoni... totta totisesti... eipä ole minulla onnea. — Katsoin tarkastajaan:

— Taitaa olla keho sää?

Tarkastaja katsahti väsyneesti ikkunaan.

— Ei se vielä mitään merkitse, hän viimein murahti.

Ja minä ihmettelin, mistä huonon sään sitten oikein tunsu. Guillaumet oli edellisenä iltana yhdellä ainoalla hymyllä kuitannut kaikki ne onnettomuuksien ennustukset, joita vanhemmat toverit olivat meille syöttäneet, mutta nyt muistui yksi niistä mieleeni: — Jos ei tunne linjaa ja sen joka kiveä ja joutuu lumimyrskyn kouriin... niin, sitä miestä käy todella sääli! — Heidänhän piti ajatella omaa kunniaansa, ja he pudistelivat päätään ja katselivat meitä hie-man kiusallisesti säälien, ikään kuin he säälitteivät meidän lapsellista viattomuuttamme.

Kuinka monelle tämä linja-auto onkaan ollut todella viimeisenä turvapaikkana! Kuudellekymmenelle, kahdeksallekymmenelle? Ja aina sama vaitelias kuljettaja jonakin sateisena aamuna. Katselin ympärilleni: hämärässä loisti hehkuvia pisteitä — savukkeita, ajatusten välimerkkeinä. Vanhojen virkamiesten kainoja mietteitä. Kuinka monelle meistä nämä seuralaiset olivatkaan olleet viimeisiä saattajia!

Korviini sattui myös asioita, joita he luottamuksellisesti keskenään hiljaisella äänellä kertoivat — sairauksia, raha-asioita ja muita ikäviä perhehuolia. Ne paljastivat sen vanhiklanmuurin, jonka taakse nämä ihmiset olivat sulkeutuneet. Ja äkkiä selvisi minulle ihmiskohtalo.

Vanha virkamies, toverini nyt ja tässä — irti et ole pääsyt, mutta se ei ole sinun syysi. Olet rakentanut rauhasi termiittien tapaan täyttämällä savella kaikki halkeamat, joista voisi päästä sisään valoa. Olet kääriytynyt porvarilliseen turvallisuuteesi, tottumuksiisi ja tympeään pikkukaupunkilai-

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY (1900–44) oli postilentäjä ja kirjailija, joka muistetaan ennen muuta suositusta lastenkirjasta *Pikku prinssi*. Romaanit *Siipien sankarit* ja *Yöleno* perustuvat hänen oimiin kokemuksiinsa postilentäjänä. Antoine de Saint-Exupéry katosi jäljettömiin tiedustelulennolla Korsikan lähistöllä.

Siipien sankarit on hurja ja vetävä kuvaus kokemuksista Saharan-Ranskan lentolinjalla sekä yli koko eteläisen pallonpuoliskon ulottuvista lennoista. *Yöleno* kertoo taas öisten lentomatkojen vaarallisesta hurmasta Argentiinassa ja Patagoniassa, jonne kirjailija oli perustamassa l'Aéropostalin lentolinjaa.

Siipien sankarit ja *Yöleno* ovat parhaiden seikkailutarinoiden tapaan erittäin jännittäviä. Pilvipeitteen takaa ilmestyy vuorensinämä, joudutaan lentämään myrskyssä, lumisateessa ja sumussa. Kun lentäjä voi huokaista helpotuksesta onnistuneen pakkolaskun jälkeen, on syytä alkaa pelätä rosvojoukon varastavan arvokkaan postilähetysten.

Seikkailun hurman ja rohkeuden ohella tarinoiden keskiössä ovat lämmin inhimillisuus, vilpitön toveruus sekä todellinen sankaruus.

Kansi: Timo Mänttari

Liity Keltaisen kirjaston ystäviin osoitteessa www.keltainenkirjasto.fi